

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

## ประวัติศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕



กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม  
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 978-974-01-9823-9

พิมพ์ครั้งที่ ๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๔

**พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว**

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๕๓๔ ๓๐๓๓, ๐ ๒๕๑๔ ๔๐๓๓ โทรสาร : ๐ ๒๕๓๙ ๙๙๕๖

**จัดจำหน่ายโดย : องค์การค้าของ สกสค.**

๖๙ อาคาร ๙ ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ : ๐ ๒๖๒๙ ๑๙๑๐-๑๑

โทรสาร : ๐ ๒๒๔๐ ๓๖๔๐, ๐ ๒๒๔๒ ๕๔๓๐

**สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์**

## คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นเพื่อให้ครูผู้สอนและนักเรียนมีสื่อการเรียนการสอนใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อจัดทำหนังสือเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ขึ้น

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่อง การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชาติไทย ซึ่งประกอบด้วย การสถาปนาและพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและอาณาจักรธนบุรี บุคคลสำคัญ ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย และสังคมไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยนำเสนอเนื้อหาเป็นเรื่องราวผ่านตัวละครที่มีวัยเดียวกับนักเรียน ใช้ภาษาง่ายๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจเรื่องราวได้ดี ในการใช้หนังสือเรียนประกอบการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูควรทำความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดใน “สำหรับครูและผู้ปกครอง” ที่นำเสนอไว้ในส่วนหน้าของแต่ละหน่วย รวมทั้ง “ชวนคิดชวนทำ” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้เสนอแนะไว้ท้ายบทเรียน ครูอาจเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพนักเรียน โรงเรียน และท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หากมีข้อเสนอแนะใด โปรดกรุณาแจ้งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง ขอขอบคุณคณะผู้จัดทำและผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้



(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

## สารบัญ

|                                                                             | หน้า |
|-----------------------------------------------------------------------------|------|
| <b>หน่วยที่ ๑ สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น</b>                               |      |
| เรื่องที่ ๑ วิธีการสืบค้นเรื่องราวของท้องถิ่น                               | ๒    |
| เรื่องที่ ๒ การตั้งถิ่นฐานและชุมชนโบราณในท้องถิ่นไทย                        | ๑๙   |
| เรื่องที่ ๓ อาหารการกินในท้องถิ่น                                           | ๔๑   |
| เรื่องที่ ๔ หัตถกรรมพื้นบ้าน                                                | ๕๐   |
| <b>หน่วยที่ ๒ ประวัติศาสตร์ชาติไทย</b>                                      |      |
| เรื่องที่ ๕ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา                                       | ๖๐   |
| เรื่องที่ ๖ พัฒนาการของอาณาจักรธนบุรี                                       | ๗๘   |
| เรื่องที่ ๗ บุคคลสำคัญสมัยอยุธยา                                            | ๘๔   |
| เรื่องที่ ๘ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช                                       | ๙๑   |
| <b>หน่วยที่ ๓ ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย</b>                               |      |
| เรื่องที่ ๙ มรดกโลกที่อยุธยา                                                | ๙๗   |
| เรื่องที่ ๑๐ วรรณกรรมไทยสมัยอยุธยา และธนบุรี                                | ๑๐๗  |
| <b>หน่วยที่ ๔ สังคมไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในกระแสโลกาภิวัตน์</b>             |      |
| เรื่องที่ ๑๑ อารยธรรมอินเดียและจีนในไทย<br>และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ | ๑๑๓  |
| เรื่องที่ ๑๒ วัฒนธรรมต่างชาติในสังคมไทย                                     | ๑๑๙  |
| <b>บรรณานุกรม</b>                                                           | ๑๒๖  |

## หน่วยที่ ๑ สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น

### สำหรับครูและผู้ปกครอง

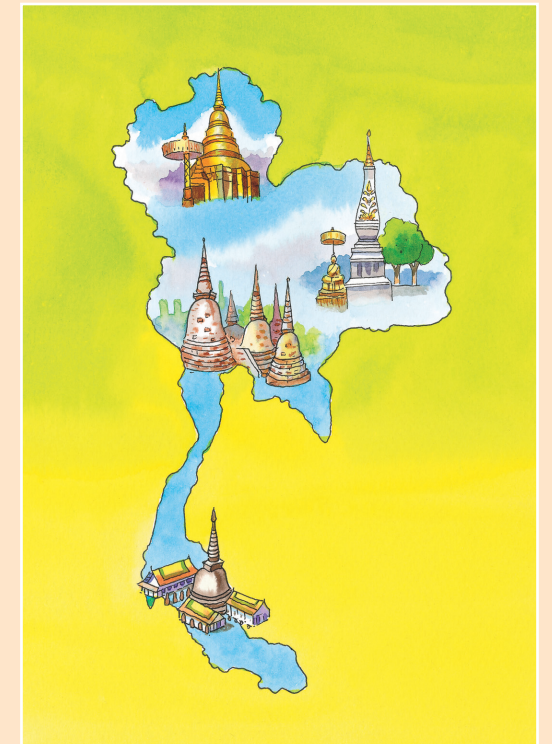
**มาตรฐาน ส ๔.๑** เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

### ตัวชี้วัด

ส ๔.๑ (๑) สืบค้นความเป็นมาของ ท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย

ส ๔.๑ (๒) รวบรวมข้อมูลจากแหล่ง ต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์

ส ๔.๑ (๓) บอกความแตกต่างระหว่าง ความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น



### สาระการเรียนรู้

1. วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นอย่างง่าย ๆ
2. แหล่งข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาต่าง ๆ
3. การตั้งคำถามทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น
4. ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่นที่ปรากฏในข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ



## เรื่องที่ ๑ วิธีการสืบค้นเรื่องราวของท้องถิ่น

ในชั่วโมงประวัติศาสตร์ คุณครูรณานำภาพที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในชุมชนมาติดไว้ที่บอร์ดหน้าห้องเรียน



วิชา : “นี่ภาพตลาดใกล้โรงเรียนของเราครับ”

วาริ : “ภาพนี้เป็นงานทำบุญที่หน้าวัด”

คุณครู “ใช่ค่ะ วันนี้เราจะเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นกัน”

วาริ “ท้องถิ่นคืออะไรคะ”

คุณครู “เป็นคำถามที่ดีมากค่ะ **ท้องถิ่น** หมายถึง ขอบเขตพื้นที่ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งซึ่งมีกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะอาศัยอยู่รวมกันในพื้นที่นั้น ขอบเขตของพื้นที่ของท้องถิ่นอาจไม่ตรงกับ การแบ่งเขตการปกครองที่แบ่งเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือภูมิภาค ดังนั้น ขอบเขตของแต่ละท้องถิ่นจึงไม่สามารถกำหนดแน่นอนตายตัวได้”

สุดา “ท้องถิ่นจึงเน้นที่กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมเหมือนๆ กัน ใช่ไหมคะ”

คุณครู “ใช่ค่ะ”

อุษา “แล้วเราจะทราบขอบเขตของท้องถิ่นได้อย่างไรคะ”

คุณครู “แต่ละท้องถิ่นจะมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน และจะแตกต่างกับท้องถิ่นอื่นๆ เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกัน ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแตกต่างกันไปด้วย”



### ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น

#### ๑. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

- **ที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์** ประกอบด้วยลักษณะทางภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติ

#### ๒. สภาพแวดล้อมทางสังคม

- **ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์** เช่น เชื้อชาติ การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรในท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของประชากร
- **ความคิด ความเชื่อทางศาสนา** เช่น การนับถือผี หรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับ การนับถือพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
- **การรับวัฒนธรรมจากภายนอก** เช่น การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก การรับ การแลกเปลี่ยน และการผสมผสานทางวัฒนธรรม

สุดา “สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นหรือคะ”

คุณครู “ใช่ค่ะ การดำเนินชีวิตของประชากรในท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การแต่งกาย การสร้างที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ล้วนขึ้นอยู่กับที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ความคิดความเชื่อทางศาสนา และการรับวัฒนธรรมจากภายนอก ซึ่งจะ



ส่งผลให้ลักษณะการดำเนินชีวิต หรือความเป็นอยู่ในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม”

**วิชา** “คุณครูครับบ้านคุณลุงผมที่ลพบุรีก็ทำนาข้าว เหมือนกับบ้านคุณปู่คุณย่าผมที่จังหวัดพิษณุโลก นี่ครับ”

**คุณครู** “ใช่ค่ะ เพราะทั้งสองท้องถิ่นมีลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำคล้ายคลึงกัน การประกอบอาชีพจึงเหมือนกันนะคะ”

**อารี** “การแต่งตัวของชาวมุสลิมที่แตกต่างจากชาวพุทธ ก็เพราะความเชื่อทางศาสนา ใช่ไหมค่ะ”

**คุณครู** “เก่งมากค่ะ”

**อุษา** “หนูเข้าใจแล้วค่ะ ว่าแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่เราจะสืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่นได้อย่างไรคะ”

**คุณครู** “เราสามารถสืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่นได้ตามความสนใจ เริ่มด้วยการตั้งประเด็นคำถาม และหาคำตอบไปตามลำดับ”



### ตัวอย่างประเด็นคำถาม

- เราอยากรู้เรื่องอะไรเกี่ยวกับท้องถิ่น
- ทำไมเราจึงอยากรู้เรื่องนั้น **สำคัญอย่างไร**
- เราจะรู้เรื่องราวนั้นด้วย**วิธีการใดบ้าง**
- **มีบุคคลใด**ที่เกี่ยวข้อง หรือรู้เรื่องนี้ให้เราไปสอบถามได้บ้าง
- **มีสถานที่ใด**ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เราต้องการสืบค้นบ้าง
- **มีหนังสืออะไร** ที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นบ้าง
- หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราจะสืบค้นเก็บไว้**อยู่ที่ไหน**
- เราได้**ข้อมูล**เกี่ยวกับเรื่องราวนั้น**ครบถ้วนแล้วหรือไม่**
- เราจะ**เล่าเรื่อง**ที่เราค้นพบให้คนอื่นรู้ด้วย**วิธีการใด**จึงจะดี

**วารี** “หนูสนใจศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นของเรา จะสืบค้นได้อย่างไรคะ”

**คุณครูนำเอกสารเรื่อง วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น แจกให้นักเรียนทุกคนศึกษาด้วยตนเอง**



### วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น

แต่ละท้องถิ่นมีประวัติความเป็นมาแตกต่างกัน บางท้องถิ่นมีการตั้งถิ่นฐานเป็นเวลายาวนานมาก บางท้องถิ่นเพิ่งมีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานไม่นานนัก เนื่องจากเรื่องราวเหล่านั้นเป็นอดีตที่ผ่านไปแล้ว การจะสืบค้นเรื่องราวต่างๆ จึงต้องศึกษาจากร่องรอยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เรียกว่า **หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และวิธีการสืบค้นอย่างเป็นระบบ**



**หลักฐานทางประวัติศาสตร์** หมายถึง ร่องรอยซึ่งจะเป็นเครื่องมือให้เราใช้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรม และความคิดความเชื่อของมนุษย์ในอดีตได้ เช่น โครงกระดูกมนุษย์ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหิน กระดุกสัตว์ และโลหะต่างๆ ร่องรอยการตั้งเมือง คูน้ำคันดิน ซึ่งเราเรียกหลักฐานเหล่านี้ว่า **หลักฐานทางโบราณคดี** และหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น จดหมาย บันทึก เอกสารราชการ หนังสือพิมพ์ รวมทั้งรูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ เราเรียกหลักฐานนี้ว่า **เอกสารทางประวัติศาสตร์**

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมีอยู่มากมายหลายประเภท ที่เราสามารถนำมาใช้ในการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นได้ เช่น

**๑. บุคคล**ซึ่งเป็นผู้รู้เรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของท้องถิ่นของเรา เช่น พระสงฆ์ ผู้เฒ่าผู้แก่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้เชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์-โบราณคดีในท้องถิ่น รวมทั้งครู-อาจารย์ และผู้ปกครองของเรา ที่เราสามารถสอบถามหรือสัมภาษณ์บุคคลเหล่านี้ เพื่อให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราต้องการสืบค้นได้





## ๒. หนังสือ วรรณกรรมพื้นบ้าน

หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในท้องถิ่น ที่เราสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง

๓. แผนที่ รูปภาพ หรือแผนภูมิ ที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ข้อมูลความเป็นมาของท้องถิ่นได้

๔. แหล่งข้อมูลหรือสถานที่ที่เก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นไว้ ที่สำคัญ ได้แก่

๔.๑ แหล่งโบราณคดีในท้องถิ่น เป็นแหล่งที่รวบรวมเครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งต่างๆ ที่ค้นพบในสมัยก่อน เราเรียกว่า **โบราณวัตถุ** และสิ่งก่อสร้างของผู้คนในสมัยก่อน เราเรียกว่า **โบราณสถาน** ทั้งโบราณวัตถุและโบราณสถาน จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อ และแสดงถึงความเจริญของผู้คนในสมัยโบราณ แหล่งโบราณคดีบางแห่งมีภาพวาดแสดงวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นในแต่ละช่วงสมัย พร้อมทั้งแสดงโบราณวัตถุที่พบในแหล่งโบราณคดีนั้นด้วย

๔.๒ พิพิธภัณฑ์ เป็นแหล่งที่รวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุที่สำคัญ ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี พิพิธภัณฑ์บางแห่งได้จัดแสดงภาพจำลองวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี และวัฒนธรรมของผู้คนในสมัยก่อนด้วย นอกจากนี้ที่พิพิธภัณฑ์ยังมีบุคลากรที่มีความรู้ หรือนักโบราณคดีที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้ไปเยี่ยมชมได้



เครื่องกระดุกพบที่แหล่งโบราณคดีวัดชมชื่น จังหวัดสุโขทัย



การขุดค้นแหล่งโบราณคดีที่หนองโน จังหวัดชลบุรี



ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



## ๔.๓ ศาสนสถานในท้องถิ่น

เช่น วัด โบสถ์ ของศาสนาต่างๆ เป็นสถานที่รวบรวมศิลปกรรมแขนงต่างๆ เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม บางแห่งได้จัดห้องแสดงโบราณวัตถุ และสิ่งของมีค่า เช่น พระพุทธรูป และสิ่งของเครื่องใช้ที่ได้รับบริจาคจากชาวบ้าน เช่น กระต่ายขูดมะพร้าว ปิ่นโต เตารีดถ่าน ตะเกียงเจ้าพายุ มาจัดแสดงไว้เพื่อแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

๔.๔ สถานที่ราชการ และห้องสมุด เป็นแหล่งที่จัดเก็บเอกสาร และข้อมูลต่างๆ หรือหนังสือเกี่ยวกับท้องถิ่นที่จะให้ข้อมูลแก่เราได้ ห้องสมุดในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประจำจังหวัด ประจำอำเภอ ห้องสมุดโรงเรียน

หน่วยงานราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ

๔.๕ ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หรือเว็บไซต์ เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถ



เครื่องปั้นดินเผาที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



ภาพเขียนฝาผนังที่ถ้ำเขาปลาร้า จังหวัดอุดรธานี



หุ่นจำลองพะเนียดคล้องช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ค้นคว้าได้ง่ายและสะดวกมากในปัจจุบัน แต่ข้อพึงระวังสำหรับการใช้ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต คือต้องเลือกสรรข้อมูลจากฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้และเป็นทางการ เช่น ฐานข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คือ <http://thai.tourismthailand.org> ซึ่งให้ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัดทั้ง ๗๖ จังหวัด ในเรื่องข้อมูลทั่วไป คำขวัญประจำจังหวัด แหล่งท่องเที่ยว ประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น



วารี

“ถ้าหนูอยากรู้เรื่องอะไรในท้องถิ่น ก็ต้องตั้งประเด็นเรื่องที่จะสืบค้นให้ชัดเจน แล้วจึงรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสอบถาม อ่านจากหนังสือ ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ใช้ไหมคะ”

คุณครู

“การสืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่นต้องทำทีละขั้นตอน ก่อนจะเริ่มสืบค้นข้อมูล นักเรียนควรจะเริ่มศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตนสนใจก่อน เช่น **อ่านหนังสือ** ที่มีผู้เขียนเกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา ก่อน เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่ต้องการสืบค้น จากนั้นจึง **สอบถาม** สิ่งที่เกี่ยวข้องจากผู้รู้ หรือ **อ่านบันทึกจากภาพถ่าย** หรือ **สัมภาษณ์** จากผู้ที่มีส่วนร่วมหรืออยู่ในเหตุการณ์ **ศึกษา** จากสถานที่หรือแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ชมสิ่งของเครื่องใช้ โบราณวัตถุ โบราณสถานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลชัดเจนและสมบูรณ์ และในปัจจุบัน นักเรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลได้จากฐานข้อมูลหรือเว็บไซต์ (Website) ทางอินเทอร์เน็ตของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ เช่น เว็บไซต์ของจังหวัด เว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เว็บไซต์ของหน่วยราชการต่างๆ



ฐานข้อมูลที่จัดทำอย่างเป็นทางการของจังหวัดต่างๆ ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและประเพณีสำคัญในจังหวัดต่างๆ เช่น

จังหวัดขอนแก่น <http://www.khonkaen.go.th>

จังหวัดกระบี่ <http://www.relaxzy.com/province/krabi/index.html>

อุษา

“แต่ละขั้นตอนมีวิธีการอย่างไรคะ”

คุณครู

“ขั้นตอนที่เราใช้ศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นมีอยู่ ๕ ขั้นตอนง่ายๆ ค่ะ คือ

๑. ตั้งประเด็นสืบค้น
๒. รวบรวมข้อมูล
๓. ตรวจสอบความถูกต้อง
๔. สรุปข้อมูลเป็นเรื่องราว
๕. นำเสนอเรื่องราวที่ค้นพบได้”

คุณครูนำเอกสารเรื่อง **วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ** แจกให้นักเรียนทุกคนศึกษาด้วยตนเองอีกครั้ง



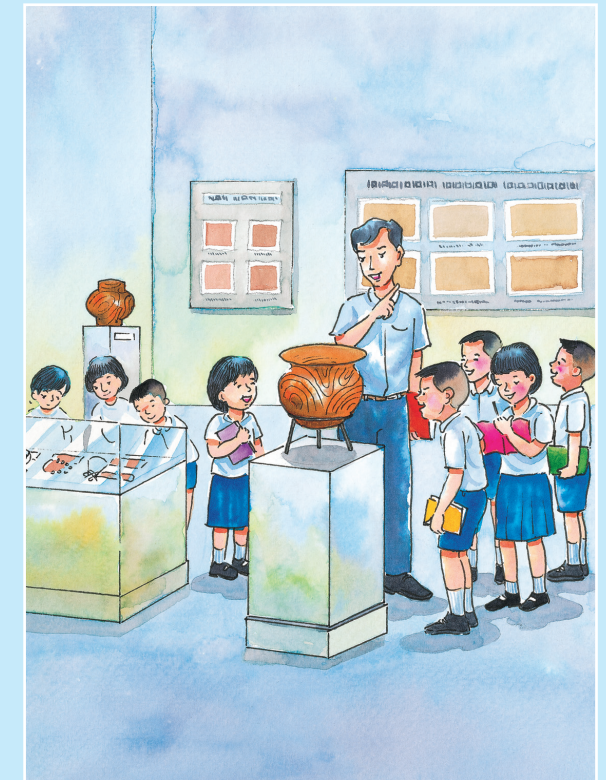
### วิธีการสืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

วิธีการสืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ หมายถึงขั้นตอนที่เราใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

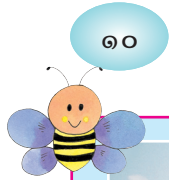
**ขั้นที่ ๑ ตั้งประเด็นสืบค้น** ขั้นตอนแรกของการสืบค้นความรู้ คือการกำหนดหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นที่เราสนใจ และสามารถสืบค้นได้ด้วยตนเอง ประเด็นศึกษาควรเป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน ชื่อตำบล ชื่อถนน ชื่อสถานที่สำคัญในชุมชนใกล้บ้าน ประวัติวัด ประวัติบุคคลสำคัญ ประวัติความเป็นมาของขนบธรรมเนียมในท้องถิ่น เป็นต้น

จากนั้นเราก็ต้องสำรวจแหล่งข้อมูล อาจจะเริ่มจากการสอบถามบุคคลต่างๆ ว่า ควรรวบรวมข้อมูลจากที่ใดบ้าง ใครทราบเรื่องราวดังกล่าวบ้าง เป็นต้น

**ขั้นที่ ๒ รวบรวมข้อมูล** เมื่อมีประเด็นสืบค้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่อยู่ตามแหล่งต่างๆ ให้ครอบคลุมประเด็นที่เราต้องการสืบค้น ทั้งหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร







วัดไชยวัฒนาราม  
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



เสมาหินทราย วัดชัยเสมาราม  
จังหวัดกาฬสินธุ์

**หลักฐานชั้นต้น** ได้แก่ ข้อมูลจากการสอบถามผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ โบราณสถาน โบราณวัตถุ รูปภาพที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น บันทึกของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์

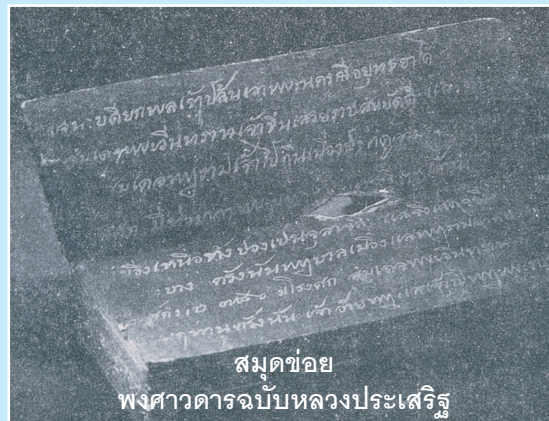
**หลักฐานชั้นรอง** ได้แก่ หลักฐานที่เกิดขึ้นภายหลัง หรือข้อมูลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ โดยเรียบเรียงขึ้นจากหลักฐานชั้นต้น เช่น หนังสือต่างๆ หลักฐานชั้นรองสามารถนำมาใช้งานได้สะดวก แต่หลักฐานชั้นต้นจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

**หลักฐานลายลักษณ์อักษร** ได้แก่ หลักฐานข้อมูลที่เป็นตัวหนังสือ เช่น จารึก พงศาวดาร จดหมายเหตุ หนังสือพิมพ์ จดหมาย บันทึก เอกสารราชการ เป็นต้น

**หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร** เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ของคนในสมัยต่างๆ วัด เจดีย์ อนุสาวรีย์ เครื่องประดับ อาคาร บ้านเรือน เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น



หนังสือโลกประวัติศาสตร์  
เป็นหลักฐานชั้นรอง



สมุดข่อย  
พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ



**ขั้นที่ ๓ ตรวจสอบความถูกต้อง** เป็นขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลที่เรารวบรวมได้ ว่ามีความจริง หรือความเท็จ ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลหลายๆ แห่ง เช่น สอบถามบุคคลหลายๆ คน อ่านหนังสือหลายๆ เล่ม สิ่งที่ได้จากการสอบถาม หรือจากการศึกษาเอกสารเราเรียกว่า “ข้อมูล” ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากหลักฐานใน “ข้อเท็จจริง” ที่เราได้นั้นมีทั้ง “ข้อเท็จ” หรือ “ความจริง” และ “ข้อจริง” หรือ “ความจริง” เราจึงต้องกลั่นกรองข้อมูลนั้นอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ความจริงในอดีต

### การตรวจสอบข้อมูล ทำได้ด้วยการ

๓.๑ วิเคราะห์ผู้ให้ข้อมูล หรือผู้เขียนเอกสารว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ เช่น เป็นผู้ใกล้ชิดหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือไม่ เขารู้เรื่องนั้นดีพอหรือไม่ หรือเขามีเจตนาอย่างไร เป็นต้น

๓.๒ ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลักฐานหลายๆ ประเภท เช่น อ่านหนังสือหลายๆ เล่ม หรือศึกษาจากสถานที่จริง หรือแหล่งข้อมูลต่างๆ ประกอบ แล้วพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลกันว่าจะเชื่อถือได้หรือไม่

การตรวจสอบข้อมูลจากหลักฐานหลายๆ แห่ง จะทำให้เราได้ข้อมูลครบถ้วน สามารถแยกแยะความจริงหรือความคิดเห็นของผู้เขียนออกจากข้อมูลได้ เช่น ถ้าเป็นข้อมูลจากหนังสือหรือจากเว็บไซต์ ซึ่งเป็นหลักฐานชั้นรอง ก็ต้องเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายๆ แหล่งว่า เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ถ้าข้อมูลตรงกัน สอดคล้องกัน เรื่องนั้นก็มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น แต่ถ้าข้อมูลต่างกันก็ต้องพิจารณาว่าข้อมูลนั้นมาจากแหล่งใด ข้อมูลใดน่าเชื่อถือกว่ากัน เช่น อาจดูจากผู้เขียนหรือผู้ให้ข้อมูลว่า เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ จริงหรือไม่ ซึ่งสามารถดูได้จากประวัติ ผู้แต่งหนังสือนั้น หรือถ้าใช้หลักฐานประเภทตำนาน นิทานพื้นบ้าน นักเรียนต้องทราบว่าเรื่องราวในตำนาน และนิทานพื้นบ้านนี้มักจะสอดแทรกเรื่องอภินิหารต่างๆ ไว้ด้วย การใช้ข้อมูลประเภทนี้จึงต้องระมัดระวังอย่างมาก ดังตัวอย่างตำนานพื้นบ้านเกี่ยวกับเมืองลพบุรี ดังนี้

### ตำนานพื้นบ้านของเมืองลพบุรี\*

ตำนานเมืองลพบุรีเล่าว่า เมืองลพบุรีเกิดจากการที่พระรามพระราชทานบ้านหนัจรวงวัลให้แก่หนุมานเมื่อทำศึกชนะทศกัณฐ์ โดยพระรามทรงแผลงศรพราหมณ์จากกรุงอโยธยาให้หนุมานเหาะตามศรไป เมื่อศรตกลงที่ใดก็ให้หนุมานครองเมืองนั้น ปรากฏว่าศรตกลงในทะเลบริเวณนั้นจึงเรียกว่า**ทะเลชุบศร** ปัจจุบันเป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดลพบุรี ศรของพระรามมีอำนาจมากทำให้ทะเลแห้งดินบริเวณนั้นก็กลายเป็นดินสูง ทำให้มีสีขาวที่เรียกกันว่า**ดินสอพอง** ทำให้ลพบุรีเป็นเมืองที่มีดินสอพองมากมายจนปัจจุบัน เมื่อหนุมานเห็นว่าพื้นดินขรุขระจึงใช้หางกวาดดินให้เรียบจนดินกองรวมกันเป็นภูเขา ลพบุรีจึงเป็นเมืองที่มีภูเขา และชื่อเมืองลพบุรีมาจากที่พระรามประทานให้ว่า นพบุรี เพราะแผลงศรไปถูกภูเขาเก้าลูก ต่อมาเพี้ยนเป็นลพบุรี หมายถึง เมืองของพระลพผู้เป็นโอรสของพระราม

ศรของพระรามเปรียบเสมือนเสาหลักเมืองของลพบุรี แต่การที่ศรมีอำนาจมากจึงต้องมีน้ำหล่อเลี้ยงให้เปียกอยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าปล่อยให้แห้งลูกศรจะร้อนจนลุกเป็นไฟและจะเกิดเปลวเพลิงเผาผลาญบ้านเรือนราษฎร ชาวลพบุรีจึงสร้างศาลไว้ครอบคลุมลูกศร เรียกว่า ศาลลูกศร และสร้างอ่างน้ำแช่ลูกศร รวมทั้งคอยดูแลไม่ให้ลูกศรแห้ง



คุณครูอธิบายเพิ่มเติมว่า

**คุณครู** “จากตัวอย่างตำนานพื้นบ้านลพบุรีนี้ เมื่ออ่านแล้วนักเรียนจะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ทั้งชื่อสถานที่และลักษณะภูมิประเทศของเมืองลพบุรี นักเรียนต้องแยกแยะให้ได้ว่ามีทั้งเรื่องจริง และเรื่องที่เสริมแต่งขึ้นเพื่อผลต่างๆ เช่น เพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ ความน่ายำเกรงหรือความสนุกสนาน เป็นต้น”

\* กระทรวงศึกษาธิการ.(๒๕๔๒). **หนังสือลพบุรี ธานีแห่งอารยธรรม**. หน้า ๙๐ - ๙๑



**ขั้นที่ ๔ สรุปข้อมูลเป็นเรื่องราว** เมื่อรวบรวมข้อมูลและประเมินความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่าครอบคลุมครบถ้วนตามที่เรที่ตั้งประเด็นสืบค้นไว้ในข้อ ๑ แล้วหรือไม่ โดยเรียงเหตุการณ์ตามลำดับก่อนหลัง และตอบคำถามที่เราต้องการ คือ

**ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ทำไม และมีผลต่อสังคมอย่างไรบ้าง**

หากตอบได้ครบถ้วนแล้ว แสดงว่า เราสามารถสรุปข้อมูลทั้งหมดเป็นเรื่องราวของท้องถิ่นที่สืบค้นได้แล้ว

**ขั้นที่ ๕ นำเสนอเรื่องราวที่ค้นพบได้** เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่น การนำเสนอทำได้หลายวิธี เช่น การเล่าเรื่อง การจัดนิทรรศการ เสนอภาพพร้อมคำอธิบายภาพตามลำดับเวลา เขียนเป็นรายงานให้น่าสนใจ โดยอ้างอิงที่มาของข้อมูลได้อย่างน่าเชื่อถือ

เราสามารถสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นได้ง่ายๆ ซึ่งจะทำให้เรารู้ว่า บรรพบุรุษของเราได้สร้างสิ่งสิ่งดีงามไว้ให้พวกเรา และควรภาคภูมิใจในท้องถิ่นของเรามีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่เราควรสืบสานสิ่งเหล่านี้ให้คงอยู่ตลอดไป





## แหล่งข้อมูลสำคัญในท้องถิ่น

ในการค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย นักเรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลหลากหลายประเภท ดังนี้

### ตัวอย่าง แหล่งข้อมูลในท้องถิ่นภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคตะวันออก

- **พิพิธภัณฑ์** เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชวนาไทย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพานิชย์นาวิ จังหวัดจันทบุรี พิพิธภัณฑ์ทหารเรือ จังหวัดสมุทรปราการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กรุงเทพมหานคร

- **ห้องสมุด** เช่น หอสมุดกรมพระยาดำรงราชานุภาพ สำนักหอสมุดแห่งชาติ ท่าราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ห้องสมุดประชาชนในจังหวัดต่างๆ

- **วัดในท้องถิ่น** เช่น วัดกัลยาณมิตร วัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพมหานคร วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดพระปฐมเจดีย์ วัดพระประโทน จังหวัดนครปฐม วัดปรมาภิไธยาราม จังหวัดนนทบุรี วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี วัดหนองพุทธาราม วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร วัดพระรูป วัดพระลอย วัดแค จังหวัดสุพรรณบุรี วัดสุวรรณดาราราม วัดใหญ่ไชยมงคล วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- **แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถานในภูมิภาค** เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ในจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โบราณสถานในจังหวัดต่างๆ เช่น โบราณสถานเมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี บ้านพระยาวิชาเยนทร์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดลพบุรี



## ตัวอย่าง แหล่งข้อมูลในท้องถิ่นภาคเหนือ

- **พิพิธภัณฑ์** เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พิพิธภัณฑ์และศูนย์ศึกษาชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์วัฒนธรรมล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ พิพิธภัณฑ์ฝิ่น จังหวัดเชียงใหม่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ พิพิธภัณฑ์ชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่

- **วัดในท้องถิ่น** เช่น วัดพระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดพระแก้วดอนเต้า จังหวัดลำปาง วัดพันเตา วัดพระสิงห์ วัดบุญปาราม วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน วัดพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย

- **สถานที่สำคัญ** เช่น ไผ่แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

- **หมู่บ้านของชาวไทยภูเขา** เช่น บ้านใหม่(หมู่บ้านไทยใหญ่) บ้านเมืองงาม (หมู่บ้านกะเหรี่ยง) บ้านผาใต้(หมู่บ้านมูเซอ) บ้านจะคือ (หมู่บ้านมูเซอ) บ้านผามูใหม่ (หมู่บ้านมูเซอใหม่) ไปงน้ำร้อนห้วยหมากเลี่ยม บ้านกะเหรี่ยงรวมมิตร (หมู่บ้านกะเหรี่ยง) จังหวัดเชียงราย



▲ พระธาตุเจดีย์หลวง  
จังหวัดเชียงราย



▲ พระตำหนักดอยตุง  
จังหวัดเชียงราย





### ตัวอย่าง แหล่งข้อมูลในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- **พิพิธภัณฑ์** เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
- **วัดในท้องถิ่น** เช่น วัดหนองแวง จังหวัดขอนแก่น วัดมหาธาตุ จังหวัดยโสธร
- **แหล่งโบราณคดี** เช่น บ้านปราสาท จังหวัดนครราชสีมา บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี บ้านโนนเมือง จังหวัดขอนแก่น
- **แหล่งโบราณสถาน** เช่น ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ จังหวัดบุรีรัมย์ ปราสาทหินศีขรภูมิ จังหวัดศรีสะเกษ พระธาตุก่องข้าวน้อย ตำบลตาตทอง จังหวัดยโสธร
- **สถานที่สำคัญ** เช่น ย่านเมืองเก่าบริเวณคุ้มบ้านสิงห์ท่า ในเขตเทศบาลเมืองยโสธร เป็นย่านเมืองเก่าที่ปรากฏนามอยู่ในประวัติศาสตร์การก่อตั้งเมืองในปัจจุบัน



▲ ปราสาทหินพนมรุ้ง  
จังหวัดบุรีรัมย์



▲ วัดพระธาตุบังพวน อำเภอเมืองหนองคาย  
จังหวัดหนองคาย



### ตัวอย่าง แหล่งข้อมูลในท้องถิ่นภาคใต้

- **พิพิธภัณฑ์** เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา จังหวัดสงขลา พิพิธภัณฑ์พะทำมะรง จังหวัดสงขลา สถาบันวัฒนธรรมศึกษาภัลยาณิวัฒนา ในบริเวณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- **วัดในท้องถิ่น** เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี วัดฉลอง จังหวัดภูเก็ต วัดมัจฉินทวาปีวิหาร จังหวัดปัตตานี วัดชลธาราสิงเห จังหวัดนราธิวาส
- **แหล่งโบราณสถาน** เช่น เมืองโบราณยะรัง จังหวัดปัตตานี
- **สถานที่สำคัญ** เช่น หมู่บ้านชาวประมง เกาะปันหยี จังหวัดพังงา อนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร จังหวัดภูเก็ต บ้านศรีท้าว (ศูนย์ศึกษาค้นคว้าและห้องสมุด) จังหวัดสงขลา มัสยิดกรือเซะ ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว หรือศาลเจ้าเล่งจูเกียง จังหวัดปัตตานี



▲ อนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร  
จังหวัดภูเก็ต



▲ วัดพระบรมธาตุไชยา  
จังหวัดสุราษฎร์ธานี





๑. ทบทวนเนื้อหาในบทเรียนด้วยการตอบคำถามต่อไปนี้

- ขั้นตอนการศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นมีอะไรบ้าง
- แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่นของนักเรียนคือที่ใด
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นของนักเรียนเป็นอย่างไร
- หลักฐานชั้นรองหมายถึงอะไร
- หลักฐานชั้นต้นในท้องถิ่นของนักเรียนมีอะไรบ้าง

๒. ให้นักเรียนคู่วิเคราะห์เกี่ยวกับสถานที่สำคัญในท้องถิ่นของนักเรียน แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญ

๓. ให้นักเรียนร่วมกันตั้งประเด็นหัวข้อที่นักเรียนสนใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง และแบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาค้นคว้าในหัวข้อที่นักเรียนสนใจ ตามขั้นตอนการสืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่น ทำรายงานและนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

๔. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ ๕-๘ คน สืบหาแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นของตนว่ามีที่ใดบ้าง แต่ละแหล่งมีข้อมูลเกี่ยวกับอะไร แล้วออกแบบการนำเสนอ “แหล่งข้อมูลในท้องถิ่น” ให้น่าสนใจและนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

๕. ครูหรือผู้ปกครองพานักเรียนไปทัศนศึกษาแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นของตน เช่น พิพิธภัณฑ์ วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญ ให้นักเรียนจัดทำรายงาน และนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

